

הזהב פרק רביעי בבא מציעא

מה.

עין משפט
נר מצוה

יא א ב טו"ט י"ד סי
קספ סעי' א'
יב ג מ"י פ"ה מהל'
מעשר שני הל' יד:
יג ד מ"י שם פ"ד הל' ה'
ועי' ב"ש פ"ה דלמנאי'
משה 3:
יד ה מ"י שם פ"ה הל'
ד:

רבינו חננאל

על דינין מחלוקת דאמר ר' יוחנן אסור ללוות דינר בדינר ומיסתברא דהב דהב דינר של זהב ואלבא דב"ש דסברי דהבא פירא הוא והוה ליה כספא כסאה ואסור. ואילו עמדה ההלכה בכך היינו מקשיין וכו' ר' יוחנן דהבא פירא אמרה לשמעתיא אלא כיון דנחיתה לא חשש לה דהרצין הכי לא לעולם דעמדה דאמר פירות על דירין דהב הכל מחללין דהבא טיבא הוא ואמאי אסור הלוואה דינר בדינר משום דהוה דלענין מקח וממכר שרייה כפיא דהנן הזהב קונה את הכסף גם הוא לענין הלוואה משום חומרא דרביית עשאו פירא ואסר. אבל לגבי פירא לעולם טיבא הוי. ואמרי הכי נמי כמסתברא דלא קאי ר' יוחנן כב"ש. וסלקה הכי לר' יוחנן לגבי פירא טיבא הוי ומחללין מעשר שני בדינר דהב ואצ"ג דאסר ללוות דינר בדינר. ת"ש (א) מעשר שני נתן לאכילה ולשתיה ולסיכה וכו' והנן הפורט סלע של מעשר שני בירושלים ב"ש אומרים בכל הסלע מעות. ובי"ה אומרים בשקל כסף ובשקל מעות פי' מעות הללו פריטי אינון ופשוטה היא ואסיקנא אלא דכולי עלמא הכסף כסף ריבא ואפי' כסף שני פי' אפי' הכסף שהוא דמי מעשר שני מותר לפרוט בכסף אחר שניא וצרת הכסף ונתתה הכסף בכל אשר תאזה נפשך והוה כסף כסף ריבא. ואי איתמר הכי איתמר ר' יוחנן וריש לקיש חד אמר בסלעין על דינין מחלוקת

אסור ללוות דינר בדינר ויבא לידו דינר זהב קאמר כדמפרש ואזיל: לעולם אימא לך ר' יוחנן הוא דאמר דינר הכל מחללין. ולגבי פירא טבעא הוי: כיון דלענין מקח וממכר שויהו רבני כי פירא. כדתנן (לעיל דף מד.) הזהב קונה את הכסף: רבנן נמי מסתברא. דרבי יוחנן הוא דאמר מחללין: הפורט סלע ממעות מעשר שני. מי שיש לו מעות נחשת של מעשר שני ויבא לפרטן כסלע כסף להעלות לירושלים מפני משאוי הדריך: ז"ש אומרים ככל הסלע מעות. אם בא לפרטן יפרוט כולו ויתן מעות כסלע כל הסלע: וז"ה אומרים. לא יפרוט אלא חציין שהפרטות יוצאות לירושלים וכשיבא שם יבא כריך לפרטות מיד לקנות כרכי סעודה ואם ירוצו הכל אכל שולחני לפרוט יוקירו הפרטות ונמלא מעשר שני נפקד לפיכך ישאו פרוטות עמיהן להוציא במקצת לכשילווה יפרוט הכסף שצדו מעט מעט: כשאתא לז"ש בו. דמדתני מעות מעשר שני ש"מ חילל פירות של הפרטות: לגבי דהבא מיבעיא.

דמחללין פירות. ומיביתא דמ"ד אף בפירות על דינין מחלוקת: כסף. וז"ה הכסף והלכה (דברים יד): כסף ראשון. שחללת הפירות עליהם אתה כריך לזור צדק ולהוליך ולא שחלל אותם כסף על כסף אחר: הכסף כסף ריבא. כסף יתירא כמיב צפרשה: אף צפירות על דינין מחלוקת. וטעמא דז"ש משום דהבא פירא הוא ולא מתחלל עליה מעשר: ולמ"ד בסלעין על דינין. דוקא פליגי וטעמא דז"ש משום כסף שני הוי ולא משום דהבא פירא שיש אדמיפניו בסלעין על דינין. שיש לטעות ולומר טעמא משום דהבא חשיב ליה פירא הוא ניפלגו בסלעין על סלעין שניהם של כסף: הוה אמינא. בסלעין על סלעין הוא דפליגי בית הלל עלייהו דלית להו כסף ראשון ולא כסף שני: אכל בסלעין על דינין אימא מודו להו. ללא מיתחלי משום דהבא פירא הוא קמ"ל: ה"ג הפורט סלע של מעשר שני בירושלים. שהיה מחליף סלעים שצדו ונטול פרוטות להוציאם ללכרי סעודות מעשר: כיון שמאי אומרים. אם בא להחליף כל הסלעין שצדו במעות יחליף: וז"ה אומרים. לא יחליף אלא חציין שמה לא ישהה בעיר עד שיצא את כולו ויפקיד בעיר עד רגל אחר והפרטות מתעפשות ואם יחזור ויחליפם בסלעין נמלא שולחני משתכר שני פעמים ומעשר שני נפקד: פ"ש. מההיא קמיתתא דלא מיירי בירושלים

דמחליף פרוטות ונטול סלע: שמה אחרת ומתן לה דמסתמך מעשר שני (פ"ב מ"ו) סלע של חולין ושל מעשר שני שנתערבו מביא כסלע מעות ומחלל עליהם מעשר שני מחללין כסף על נחשת מדוחק ופרש"י אכל לא יקח אחד מהסלעין ויאמר אם מעשר הוא מוטב ואם לאו חצירו יהא מחולל עליו משום דלין מחללין כסף על כסף אפילו מדוחק וי"ל דהתם הסלעים שזין זה כזה ולכן אין מחללין אכל מטבע שאינו חריף על החריף מחללין אי נמי איתא כר' מאיר דתנן (שם מ"ח) בטר צבא דהפורט סלע אין מחללין כסף על כסף דברי ר' מאיר וסכמים מתירין [לפנינו שם במ"ח] מעשר שני לא נמלא כן וע"ש במ"ח שכתב דנוסחא אחרת היא לפניהם]:

השתא לגבי פריטי מחללין. הא פשיטא ליה שיש חלוק בין ירושלים לחוץ לירושלים עיקר חלווה הוא פירות על פריטי או על סלעים כדי להקל משאו וצירושלים עיקר חלולו הוא כסף על פירות כדי לאכלס או על פריטי כדי לקנות בהם כורך אכילה ולכן לא פריך מינה להשתא קמא ולא למ"ד אף צפירות על דינין מחלוקת ופליגי אי דהבא פירא הוי אי לאו ולא פירא אלא למ"ד טעמיהו דז"ש משום כסף ראשון ולא כסף שני דלענין ראשון ושני כסור שאין לחלק בין מוך לירושלים לחוזה לה: בב"ל אשר תאזה נפשך. ואם תאמר והא בעיני פרי מפרי וגדולי קרקע וי"ל דלא ממעטין אלא מים ומלא אכל לא פרוטה דצפרוטה קונה בקר ואלא דהווי פרי מפרי:

אין

אסור ללוות דינר בדינר. שמה יוקירו ויבא לידו דינר זהב קאמר כדמפרש ואזיל: לעולם אימא לך ר' יוחנן הוא דאמר דינר הכל מחללין. ולגבי פירא טבעא הוי: כיון דלענין מקח וממכר שויהו רבני כי פירא. כדתנן (לעיל דף מד.) הזהב קונה את הכסף: רבנן נמי מסתברא. דרבי יוחנן הוא דאמר מחללין: הפורט סלע ממעות מעשר שני. מי שיש לו מעות נחשת של מעשר שני ויבא לפרטן כסלע כסף להעלות לירושלים מפני משאוי הדריך: ז"ש אומרים ככל הסלע מעות. אם בא לפרטן יפרוט כולו ויתן מעות כסלע כל הסלע: וז"ה אומרים. לא יפרוט אלא חציין שהפרטות יוצאות לירושלים וכשיבא שם יבא כריך לפרטות מיד לקנות כרכי סעודה ואם ירוצו הכל אכל שולחני לפרוט יוקירו הפרטות ונמלא מעשר שני נפקד לפיכך ישאו פרוטות עמיהן להוציא במקצת לכשילווה יפרוט הכסף שצדו מעט מעט: כשאתא לז"ש בו. דמדתני מעות מעשר שני ש"מ חילל פירות של הפרטות: לגבי דהבא מיבעיא.

דמחללין פירות. ומיביתא דמ"ד אף בפירות על דינין מחלוקת: כסף. וז"ה הכסף והלכה (דברים יד): כסף ראשון. שחללת הפירות עליהם אתה כריך לזור צדק ולהוליך ולא שחלל אותם כסף על כסף אחר: הכסף כסף ריבא. כסף יתירא כמיב צפרשה: אף צפירות על דינין מחלוקת. וטעמא דז"ש משום דהבא פירא הוא ולא מתחלל עליה מעשר: ולמ"ד בסלעין על דינין. דוקא פליגי וטעמא דז"ש משום כסף שני הוי ולא משום דהבא פירא שיש אדמיפניו בסלעין על דינין. שיש לטעות ולומר טעמא משום דהבא חשיב ליה פירא הוא ניפלגו בסלעין על סלעין שניהם של כסף: הוה אמינא. בסלעין על סלעין הוא דפליגי בית הלל עלייהו דלית להו כסף ראשון ולא כסף שני: אכל בסלעין על דינין אימא מודו להו. ללא מיתחלי משום דהבא פירא הוא קמ"ל: ה"ג הפורט סלע של מעשר שני בירושלים. שהיה מחליף סלעים שצדו ונטול פרוטות להוציאם ללכרי סעודות מעשר: כיון שמאי אומרים. אם בא להחליף כל הסלעין שצדו במעות יחליף: וז"ה אומרים. לא יחליף אלא חציין שמה לא ישהה בעיר עד שיצא את כולו ויפקיד בעיר עד רגל אחר והפרטות מתעפשות ואם יחזור ויחליפם בסלעין נמלא שולחני משתכר שני פעמים ומעשר שני נפקד: פ"ש. מההיא קמיתתא דלא מיירי בירושלים

דמחליף פרוטות ונטול סלע: שמה אחרת ומתן לה דמסתמך מעשר שני (פ"ב מ"ו) סלע של חולין ושל מעשר שני שנתערבו מביא כסלע מעות ומחלל עליהם מעשר שני מחללין כסף על נחשת מדוחק ופרש"י אכל לא יקח אחד מהסלעין ויאמר אם מעשר הוא מוטב ואם לאו חצירו יהא מחולל עליו משום דלין מחללין כסף על כסף אפילו מדוחק וי"ל דהתם הסלעים שזין זה כזה ולכן אין מחללין אכל מטבע שאינו חריף על החריף מחללין אי נמי איתא כר' מאיר דתנן (שם מ"ח) בטר צבא דהפורט סלע אין מחללין כסף על כסף דברי ר' מאיר וסכמים מתירין [לפנינו שם במ"ח] מעשר שני לא נמלא כן וע"ש במ"ח שכתב דנוסחא אחרת היא לפניהם]:

השתא לגבי פריטי מחללין. הא פשיטא ליה שיש חלוק בין ירושלים לחוץ לירושלים עיקר חלווה הוא פירות על פריטי או על סלעים כדי להקל משאו וצירושלים עיקר חלולו הוא כסף על פירות כדי לאכלס או על פריטי כדי לקנות בהם כורך אכילה ולכן לא פריך מינה להשתא קמא ולא למ"ד אף צפירות על דינין מחלוקת ופליגי אי דהבא פירא הוי אי לאו ולא פירא אלא למ"ד טעמיהו דז"ש משום כסף ראשון ולא כסף שני דלענין ראשון ושני כסור שאין לחלק בין מוך לירושלים לחוזה לה: בב"ל אשר תאזה נפשך. ואם תאמר והא בעיני פרי מפרי וגדולי קרקע וי"ל דלא ממעטין אלא מים ומלא אכל לא פרוטה דצפרוטה קונה בקר ואלא דהווי פרי מפרי:

אין

(א) עדיין פ"ה מ"ט מע"ש פ"ב מ"ח בכוותב נ; (ב) עדיין פ"ה מ"ט מע"ש פ"ב מ"ט מע"ש א; עדיית שם מ"ט מע"ש שם מ"ח בכוותב נ; (ד) ב"ש ולכשילמס.

תורה אור השלם

1 ונתתה בפקדו ביקרתי הפקדו בידך ותיקלת אל הפקדו אשר יבחר יי' המקום אשר יבחר יי' אלהיך בו; דברים יד כה
2 ונתתה הפקדו בכל אשר תאזה נפשך בבקר ובצאן ובין ובשכר ובכל אשר תשארך נפשך ואבית שם לפני יי' אלהיך ושמחת אתה וביקתי; דברים יד כו

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה כל וכו' שכל פעם משתכר השולחני ונמלא:

גליון הש"ס

גמ' הפורט סלע ממעות מעשר שני. ממנו מעות ורוצה להחליפן בסלע כסף מפני משוי הדריך (בכוותב נ;)

מוסף רש"י

הפורט סלע ממעות מעשר שני. ממנו מעות ורוצה להחליפן בסלע כסף מפני משוי הדריך (בכוותב נ;)